

בית נאמן

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עזריאל ב"ב.

בשעה 20:00

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

מוצאי שבת פרשת משפטים, כ"ה בשבט תשפ"ה

נושאי השיעור:

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בקו בית נאמן:
079-9270505

א. בעזרת ה' ננצח. ב. זכר למחצית השקל. ג. לדון רק אצל דיינים שדנים ע"פ תורה. ד. "ולדה לו בנים או בנות" מדוע "לו" רפויה? ה. "וכי יגוף שור איש את שור רעהו ומת" מי הוא רעהו? ו. "לא תהיה אחרי רבים לרעות, ולא תענה על ריב לנטות, אחרי רבים להטות". ז. "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך". ח. איך ומתי לתרום? ט. איסור מוקצה והטעם לזה. י. להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור כשיש לו כלי היתר. יא. לטלטלו מיד ליד ועד מקום שצריך. יב. במה שכתב מרן שמוטר לטלטל מניפה בשבת, מה החידוש בזה?

על מי נותנים מחצית השקל?

ג. ואדם שיש לו משפחה גדולה, צריך לתת עבור כל הגדולים מגיל בר מצוה ומעלה זכר למחצית השקל, ובשביל הבנות לא צריך, לא נהגו לשלם, ובשביל הילדים לא צריך, רק למי שהוא מגיל 13 ומעלה. יש אומרים מגיל 20, כי בתורה כתוב "מבן עשרים שנה ומעלה" (שמות ל', י"ד). אבל אמרו שזה דוקא בשביל תרומת המשכן, אבל בשביל כל אחד כופר נפשו, כבר מגיל 13 צריכים לתת. ואם אחד יש לו משפחה ברוכה בן פורת יוסף, הוא יכול לתת סכום שרוצה, ויאמר לילדים (אם יש להם כסף) שכל אחד ישלים זכר למחצית השקל. ואם אחד אין לו, יתן מעט מאד כמה שיוכל. כמו שנותנים האשכנזים, אומרים: מה הכאב ראש הזה לחשב כל שנה כמה עולה השקל?... הם אומרים: ניתן סכום אחד קבוע, חצי המטבע שהולך באותה תקופה. למשל, מי שגר באמריקה, המטבע שם הוא דולר, אז יתן חצי דולר. ולא חצי דולר אחד, אלא חצי דולר כפול שלש [ע"רמ"א ס' תרצ"ד ס"א]. למה כפול שלש? כי בתורה בפרשת כי תשא כתוב לשון תרומה שלש פעמים, שלש פעמים כפול חצי דולר זה דולר וחצי, ואנחנו נותנים יותר ברוך ה'.

אסור לדון אצל גויים ואצל חילונים שדנים כמותם

ד. "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כ"א, א'). ורבותינו אומרים (גיטין דף פ"ח ע"ב) "לפניהם ולא לפני שופטי עכו"ם". ולא רק שופטי עכו"ם, אלא גם שופטים חילוניים שהם לא דנים דיני ישראל, אסור ללכת לדון לפניהם. בחוץ לארץ היו השופטים הערבים מכבדים את השופטים של ישראל. לפעמים אדם לא יודע מה לעשות, התובע ערבי והוא הולך לשופט, השופט חוקר וחוקר, אבל היהודי למד מהר"ם שיש בו הרבה פלפול, אז הוא מסובב את השופט על האצבע הקטנה... והשופט מרגיש שהיהודי לא אומר מאה אחוז, אלא הוא מעלים קצת פה וקצת שם, מטיח פה וכו'. אמר השופט לגוי: תשמע, אם אתה רוצה לקבל משפט צדק, תלך לרב הראשי של היהודים. אמר לו: לרב הראשי של היהודים? הוא יפסוק לטובת היהודי! אמר לו השופט: אתה רשע! אתה לא מכיר את הרב הראשי של היהודים. הוא מלאך, הוא לא בן אדם פשוט, הוא יוציא משפטן לאורה. לך אליו, אל תשמע לאף אחד. הלך אליו. וזה היה מורנו הרב רבי כלפון ע"ה, אדם שכולו צדק ואמת, אין כמוהו בעולם. התחיל המשפט, והרב רמז לגוי: תצא החוצה. הגוי ראה ככה, אמר: "נגמרת, עכשיו הרב ילמד אותנו את כל השקרים"... אבל הרב אמר ליהודי: תגיד לי, אתה סובר כמאן דאמר בגמרא (ב"ק דף ק"ג ע"ב) טעות נכרי מותרת? אמר לו: כן ודאי, טעות נכרי מותרת, הטעית אותו... אמר הרב: טוב, בסדר, תחזור אתה מוחמד. נכנס מוחמד, ואמר לו הרב: הוא הודה בפני שהוא הטעה אותך! היהודי התפלא: מה, אתה אמרת את זה כדי שתעשה לי משפט? אמר לו הרב: כן, עליך לשלם. אמר לו: אין לי כסף. אמר לו הרב: תשלם בתשלומים. הגוי

"ההוד והתפארת לעמנו נשיב, בעזרתך"

א. שבוע טוב ומבורך. את השיר הזה ["מצפרא עד ערב" של ר' אשר מזרחי ששר הפייטן ר' כפיר פרוטוש ואחיו יהונתן הי"ו] שמעתי מאבא והרב צבאן פעם בחופש של הקיץ בתונס במנגינה הזאת. כל כך יפה המנגינה הזאת. והמיוחד שיש בשיר הזה שהוא לא אומר "אדחה מסביב" סתם, אלא "בעזרתך". "אדחה מסביב, בעזרתך". כל פעם אומר ככה. ובסוף אומר "ההוד והתפארת לעמנו נשיב, בעזרתך". אנחנו רואים השבוע הזה כמה נסים נעשו וכמה צער היה. ביחד, גם נסים וגם צער. הצער על אותם ילדים קטנים [למשפחת ביבס] מסכנים שחנקו אותם, כאלה בזויים, כאלה ארורים, כאלה כלבים. אפילו אומות העולם הערבות גינו את המעשה הזה. מה יש לכם מהילדים האלה?! מה יש לכם?! ינקמו את נקמתם מן השמים. יום יגיע וכל האנשים האלה שעושים לנו צרות כאלה יתפסו כולם, והקב"ה ינקם מהם. "ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו" (דברים ל"ב, מ"ג). ומאידך בלי ששי היו כמה אוטובוסים שהטמינו בהם הרשעים פצצות, ומהשמים היה שאחת או שתיים מהפצצות התגלו. כשנתגלו, בדקו בכל האוטובוסים ומצאו ארבע פצצות כאלה, ויש אומרים חמש, אני לא יודע, אבל לפחות ארבע פצצות מצאו אותם ונטרלו אותם. תתארו לכם חס וחלילה אם היו מגיעים למעשיהם, השבת לא הייתה לנו שבת פשוטה, שבת משפטים - שהמשפטים יחולו עליהם, שינקם מהם הקב"ה, ישלם להם ויכחיד אותם מן העולם.

שיעור מחצית השקל

ב. בשבוע הבא קוראים פרשת שקלים, ואנחנו נוהגים לתת בלי נדר כל שנה "זכר למחצית השקל". ולא כמו שנוהגים לתת חצי דולר או חצי שקל. אלא מבררים כמה עולה שקל של התורה בימינו, ונותנים את שווי של חצי שקל. איך נדע כמה עולה? הרמב"ם (פ"א מהלכות שקלים ה"ב) כתב שקל האמור בתורה משקלו שלוש מאות ועשרים שיעור וחכמים הוסיפו וכו'. ומרן בהלכות פדיון הבן (י"ד ס' ש"ה ס"א) כותב שחמשה שקלים של פדיון הבן הם שלושים דרהם. ולפי זה יוצא שחצי שקל זה שלושה דרהם. והדרהם לפי מה שחשבו בחוץ לארץ הוא שלש גרם נקודה שנים, ויש אומרים שלש גרם נקודה שש, ויש אומרים שלש גרם בלבד, וזו הדעה הנכונה. זאת אומרת כמה מחצית השקל? תשעה גרם כסף טהור. כל שנה מבררים כמה עולה כסף טהור, ובידור השנה והכל עלה למעלה - שלושים ושתיים שקל שלנו זה זכר למחצית השקל - לב. לא לשכוח את זה, אדם נותן מהלב. "כל איש אשר ידבנו לבו" (שמות כ"ה, ב'), ל"ב עולה 32 שקלים. אבל זה בלי מע"מ, כשיבוא משיח מן הסתם לא יהיה מע"מ... אבל מי שרוצה להוסיף גם מע"מ יתן 38 שקלים. (ככה בערך, כי עלינו להוסיף 18 אחוז של שלושים ושתיים, וזה פחות מעט). אז אנחנו אומרים: מי שרוצה לשלם כולל מע"מ, ישלם 38 שקלים [אשר ידבנו לבו] - 38. הערת הרה"ג רבי יוסף וזאן נר"ו. ומי שרוצה לשלם בלי מע"מ, ישלם 32 שקלים בלבד.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	17:01	18:13
ת"א:	17:18	18:15
חיפה:	17:06	18:14
ב"ש:	17:18	18:15

שם שופט (יהודי) שמדי פעם היה דופק על השלחן ואומר: "בית המשפט!". והוא אומר לו: כאן זה לא בית משפט, זה בית חולים... כאן מטפלים בחולים, מה אתה אומר כאן "בית המשפט"? אמר לו: אני זוכר שהרבה שנים הייתי שופט. אמר לו: ולמה אתה דופק עכשיו? אמר לו: כי הרבה פעמים שפטני שלא כדין. למה שפטני שלא כדין? אמר לו: כי החוק אמר לי ככה, שפטני שלא כדין, הוצאתי כסף מאחד שלא מגיע לו, אני לא יכול לזוז מהחוק, החוק ככה וזהו. עכשיו אני זוכר "בימי חרפי מקדמוני" (פיט "מי כמוך" לריה"ל), ואני דופק על השולחן: "בית המשפט!". זה בית המשפט? איך אומר ישיעה הנביא (ה', ד') "ויקו למשפט והנה משפט"... בית המשפט זה בית המשפט. אבל מי שהולך בדרך התורה, אם הוא רואה שזה עני, אז הוא אומר לחבירו: אתה מוכן לוותר לו? אתה מוכן להתפשר אתו? ואם הוא אומר: "אני לא מוכן", בסדר, אז אתה תשלם לו בתשלומים. ככה עושים.

"משפטי ה' אמת צדקו יחידיו"

ז. בימי בן גוריון היה אחד ושמו מאיר טוביאנסקי, וחשדו בו שהוא מסר סודות לאויב האנגלי, ובמקרים כאלה שופטים אותו בלי עדים ובלי דינים ובלי כלום. אז שפטו אותו והרגו אותו. אחרי שנה נודע שהמנוח הזה לא עשה כלום. אז בן גוריון שלח מכתב לאשתו, וכתב לה: "טעינו, טעינו, וטעינו. אנחנו לא כמו דין תורה שלא תעשה משפט מות עד שתברר ועד שתחקור, אנחנו עשינו ככה משפט שדה, אז טעינו, מה לעשות, אנחנו בני אדם". אבל מה יעזור לה אם טעינו או לא טעינו? בעלה נהרג! לא ככה עושים. זה מובא בספר של ד"ר הרב שמעון פטלבוש ["משפט המלוכה בישראל"] (עמ' 78), כולו ישר ואמתי, מראה לך את ההבדל בין שופטים חילוניים לבין שופטים דתיים. אפילו שאתה רואה את חברך נכנס לאיזו מערה ובזידו סכין, ואחר כך אתה נכנס למערה ואתה רואה שם אדם מת. אתה לא יכול לדון אותו, כי אתה לא ראית אותו. אתה לא יכול לשפוט (סנהדרין דף י"ז ע"ב). תאמר: מה יכול להיות? מאיפה באה הסכין הזאת? למה זה נהרג? אבל לא! יכולות להיות כל מיני סיבות. **לכן אדם צריך להיזהר במשפט, תלך לשופטים יהודים שומרי תורה ומצוות.** "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם - ולא לפני אומות העולם", **ולא לפני אלה שפוסקים על פי חוקים של עותומנים וכדומה, אל תפסוק על פיהם.**

"וילדה לו בנים או בנות" מדוע "לו" רפויה?

ח. אחר כך כתוב: "אם אדוניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות" (שמות כ"א, ד'). לכאורה "וילדה לו" תמיד באה בדגש, אבל הרד"ק כתב בספרו "מכלול" (דף ע"ט ע"ב) ש"וילדה לו" הלמ"ד רפויה, לא אומרים "וילדה לו" בדגש. ולכאורה למה? הנה כתוב "ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק" (בראשית כ"א, ג'). כתוב שם בדגש, למה כאן רפויה? ברוב הספרים כתוב בדגש, הם לא ראו את הרד"ק הזה, אבל לחם הביכורים (דף מ"ג ע"א) הביא את הרד"ק הזה, **ואבא ע"ה** רשם בגליון של ספר "סולת למנחה" [קונטרס על קריאת מלים מסוימות בתורה שנדפס בסוף ספר לחם הביכורים] - "וילדה לו רפה, עיין לעיל דף פלוני". ובדף פלוני ציין למכלול, והמכלול הזה נמצא בדף ע"ט. הבאנו אותו בכל החומשים שלנו. ומה הטעם לזה? יש טעם נפלא מאד. אצל אברהם אבינו נאמר "ילדה לו שרה" בדגש כי הבן דומה לו, יצחק הבן דומה לאביו - ישר אמתי וצדיק. אבל בישמעאל כתוב "ותלד הגר לאברם בן, ויקרא אברם שם בנו אשר ילדה הגר ישמעאל" (בראשית ט"ז ט"ו). לא כתוב "ילדה לו", כי היא לא ילדה לו... ישמעאל דומה לאברהם אבינו? מה פתאום? לכן התורה לא אמרה "אשר ילדה לו הגר", ישמעאל לא מתאים לאברהם, פרא אדם כזה מתאים לאברהם אבינו? אלא רק "ילדה הגר".

"לו" תלוי ועומד

ט. עכשיו לגבי הפסוק שלנו "אם אדוניו יתן לו אשה", רש"י אומר שיתן לו שפחה כנענית, וילדה לו בנים או בנות, "האשה וילדיה תהיה לאדוניה והוא יצא בגפו". מה הפירוש "האשה וילדיה תהיה לאדוניה"? כאשר רוצה העבד משהו אמר לו: למה אתה מצוין "מכלול דף פלוני", תכתוב פרק ועמוד! אמרת לו: אין שם לא פרק ולא מאמר ולא כלום... יש רק דף. אולי הדף ישתנה לבינתיים? מה וחמשים שנה הוא לא השתנה. ואם ישתנה, נראה מה לעשות.

2. לפני קום המדינה באו זוג יהודים - הוא ואשתו - לאיזה גוי. לא מצאו איפה ללון, אז אמר היהודי לגוי זה: אתה יכול להלן אותי? הרי דת מוחמד שאם יבוא משהו לביתך תכבד אותו. (זו המלה "דחילק" שאומרים. אני לא יודע מה זה "דחילק", מצאתי אותו באיזה סיפור בהצופה לילדים בשנת תשי"ג. מה זה דחילק? מה החילוק הזה?!... אחרי שהרג עובדיה אומר "דחילק" [הבנתי שהכוונה] אני באתי לחסותך, באתי לחסות בצל קורתך. "דחילק" - ד'כיל ענדי. אז אתה תשמור עלי, ככה מקובל אצל הערבים להלכה ולא למעשה...). אמר לו: כן, "דחילק", תיכנס. אחר כך בא הערבי הזה בשעה שישנו ושחט את הבעל ואת האשה! קמו בבוקר ולקחו את הכסף שלהם. אתה יכול לסמור עליהם?

השתגע! אמר: אני חשבתי שהרב היהודי יפסוק לטובת בן עמו, והנה היהודי השופט הזה פוסק לפי האמת. אז הגוי הוציא כסף ונתן לרב. הרב אמר לו: אל תתן לי! אסור! זה שוחד. אמר לו הגוי: מה שוחד? תיקח את זה ותחלק לעניים. אמר לו הרב: עד שאני אקח ואחלק לעניים, תקח אתה ותחלק לעניים. אמר לו: אני לא מכיר את העניים שלכם. אמר לו הרב: תלך לראש הקהילה, שמו כך וכך, ותתן לו מה שאתה חושב לתת, אבל אל תשכח לדרוש ממנו קבלה... הוא השתגע! אמר: "אין אלקים כמו אלקי ישראל".

ללמוד מדת היושר והאמת

ה. זה היה קידוש ה', והרב כותב (ברית כהונה חלק חו"מ מערכת הגימ"ל אותיות ה'-ו') שזה לא רק בשביל קידוש ה', אלא **בשביל ללמוד מדת היושר והאמת. הרמב"ם** כתב (פ"א מהלכות גזילה ה"ב) שגניבה של גוי אסורה. בא מהרש"ל ע"ה (הוא גאון גדול) ואמר (ים של שלמה ב"ק פ"י ס"י כ'): אני לא מבין אותו, הרי כל התורה נאמרה לישראל לא לגויים. התורה אמרה "לא תעשוק את רעך ולא תגזול" (ויקרא י"ט, ג') וזה מדובר על ישראל, לא מדובר על הגויים. בא **חכם צבי** (חכם גדול היה) בסימן כ"ו - סימן של שם הוי"ה - ואמר לו: וכי הרמב"ם התכוין שלגויים יהיה טוב? הוא התכוון שאנחנו נהיה בני אדם טובים! אם אנחנו גונבים מגויים, אז אנחנו לא טובים. התורה מצוה אותנו להיות ישר ולהיות אמת, ולכן אנחנו צריכים לשלם, וזו אמת לאמתה. כמה פעמים ראינו שהיו ערבים שבאים לדין ומבקשים "שהיהודים ישפטו לנו, הם שופטים באמת". פעם היה אחד שהרג יהודי סָפֵר שהיה בחנותו, נכנס אליו ערבי, תקע בו חרב וברח. אבל הגויים שהיו בחנות תפסו אותו והביאו אותו למשפט. אז השופט היה צריך לשמוע מה אומרת התורה בעניין הזה, אז הוא קרא **לרבי חיים מאדאר** (שהיה הרב הראשי של ג'רבא) ואמר לו: תגיד לי, מה התורה אומרת על זה? אמר לו: לא, לא, אנחנו לא הורגים נפשות בגלות, אנחנו לא יכולים. אמר לו השופט: לא אמרתי לך שתשפוט, שאלתי מה התורה שלכם אומרת, זה מה שחשוב לי. אמר לו: התורה אומרת: "שופך דם האדם באדם דמו ישפך" (בראשית ט"ו, ו'). אמר לו: אני לא מבין עברית. אמר לו: מי שהוא שופך דמו של בן אדם, בידי שופטים בני אדם דמו ישפך. אמר לו: זה מספיק לי, תחתום על המשפט הזה. תרגם לו את המשפט הזה בערבית, וחתם לו על זה. אחרי כמה ימים נתלה אותו הגוי. זה מעשה שהיה בימינו. **זאת אומרת שהערבים והנוצרים יודעים שאין משפט צדק כמו משפט התורה.** אצל הערבים למשל, מי שהרג אשה ישלם חצי מחיר, ומי שהרג גבר ישלם מחיר שלם, ומי שהרג ילד, זה רק ילד, מה נעשה לו? לא! התורה אומרת "וכי יגח שור את איש או את אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו" (שמות כ"א, כ"ח)... "או בן יגח או בת יגח - אם היה הגנוח הזה בן או בת קטנים - כמשפט הזה יעשה לו" (שם ל"א). אין הבדל בין אדם מבוגר ובין ילד קטן, אותו משפט לכולם. את זה התורה אומרת. התורה שקדמה למוחמד ולאותו האיש אלפי שנים. ככה המשפט צריך להיות. **לכן אדם יתרחק מלדון בדיני אומות העולם, וגם בדיני השופטים החילוניים.**

"קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים"

ו. אצל השופטים היהודים, אם אדם לדעתו צריך לעשות איזה דבר, ויבוא בעל הדין ויאמר לו: תשמע, גם אתה עושה בעצמך עושה שלא כהוגן [הוא מיד יתקן]. היה מעשה ברבי ינאי בגמרא בבבא בתרא (דף ס"ע ע"ב) שבא משהו למשפט ואמר לו: השכן שלי מאפיל עלי - מחשיך עלי, אמר לו הרב: טוב, תבוא מחר. למה? אמר לו: תבוא מחר. ולמה הוא לא פסק לו? לא בגלל שהוא לא יודע את הדין, אלא בגלל שהוא יודע שגם לו (לרבי ינאי) יש דבר כזה. אמר, אם אני אגיד לו שיחתוך את האילן שלו, יאמר לי: ומה אתך? אתה שונה? אז אמר לו: תבוא מחר. לבינתיים רבי ינאי הביא פועלים, וחתכו את האילן הזה שהוא מאפיל על חבירו. למחרת באו שניהם, אמר לו הרב: תחתוך את האילן. אמר לו הנתבע: כבוד הרב, ואתה אין לך אילן כזה? יש לך אילן כזה, ואתה עושה ככה! אמר לו הרב: אתה ראית את האילן הזה עכשיו? אמר לו: לא ראיתי. אמר לו הרב: לך תראה. הלך וראה שזה חתוך. הוא התפלל: מי קצץ אותו? בא מלאך בלילה וקצץ את האילן הזה?!!! אמר לו הרב: אני קצצתי, כי התורה אומרת "התקוששו וקושו" (צפניה ב', א'), ואמרו חכמים "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים", אז עד שאני אומר לך לחתוך, אני הראשון שחתכתי, ככה צריך לעשות. **ואצל השופטים החילוניים, אנחנו יודעים מה שקורה בזמן האחרון.** שופט חילוני אומר: אני מורם מעם, אני מלאך, אני חי למעלה מהחוקים... אבל אתה חייב לשמוע לחוק! מה אתה חושב? סיפר לי יהודה כהן שיהיה בריא, שפעם הוא היה מטפל בבית רבקה בכל אלה שהם נכים וחולים, אמר לי: היה

בהלכה עצמה, לעולם לא יחלקו על דברי חכמים בהלכה [ועי' תוי"ט נזיר פ"ה מ"ה ובמלאכת שלמה שם, ועי' למו"ר בהקדמה לס' לא תשיך].

"הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך"

יב. אחר כך נאמר "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי" (שמות כ"ג, כ). לפני שנים רבות (בשנת תשס"ז נדמה לי) - לפני שבעים שנה - הגיע הנשיא של תונס בורגיבה אחרי שהוא דחה את המלך שהיה אז. היה מלך ושמו "ביי" מדור לדור, ביי וביי עד שנעשה בייבי... והמלך הזה הלך כי בורגיבה דחה אותו, והוא תפס את השלטון בתונס. וכדי לעשות לו כבוד, היהודים הזמינו אותו לבית הכנסת בפרשת משפטים. והיה חבר אחד שלי - שמו חיים קבלן - שהוא קרא את הפסוקים האלה "הנה אנכי שולח מלאך לפניך". פתח ספר תורה לכבוד הנשיא, וקרא את הפסוקים האלה בטעמים, ואחר כך תרגם אותם בערבית. ובורגיבה כל כך נהנה מזה, הם הקדימו תרופה למכה, אחרי כמה שנים כשהגיעה מלחמת ששת ימים, ובמדינות ערב מי יודע מה הם עשו, "בשאר מדינות המלך מה עשו" (אסתר ט', י"ב), ואילו אצל התוניסאים בורגיבה עמד על כך שלא יגעו ביהודים, הוא עמד ואמר: "מי שיגע בשערה של יהודי חייב מיתה, אסור ליפול משערת ראשו ארצה". אבל בכספים שלח את ידו, עשה את הכל ובלבל את הכל.⁵ אבל כשקראו לבורגיבה את הפסוק הזה "הנה אנכי שולח מלאך לפניך" התרשם מזה ועשה טובות ליהודים. הוא היה בבית סוהר ארבעים שנה(!), כי חשדו בו שהוא בא להרוס את הרפובליקה התוניסאית (ובאמת ככה, הוא הרס...), וכאשר הוא בא לדבר על הנושאים האלה הוא אמר: אני זוכר שהיהודים היו מביאים להם נשותיהם ביום ששי בכלל 'כוסכוס' ו'עצבאן' ומאכלים טובים מאד, והיו מביאים לי, אני לא יכול לשכוח את הטובות שעשו לי. אדם שעושה טובות זה גם "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו" (קהלת י"א, א'). היהודים עשו את זה ככה.

איך ומתי לתרום?

יג. היום התחלנו פרשת תרומה בשעה טובה. התורה מלמדת אותנו איך לתרום.⁷ התורה לא קצבה, אלא "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב

5. אמר להם: כל יהודי שיש לו כסף, זה ניתן לממשלה. ליהודי אחד היה תשעים אלף פרנק (תשעים דינר), ופתאום שולחים לו מכתב מהבנק: תשע, תשע, תשע אלף הלכו לך, נכנסו לאוצר הלאום. הלאים כסף זה נמצא רק ברוסיה, ובתונס למדו מהם. אבל לא הריוחו כלום, אחר כך הם הפסידו, היהודים ברחו משם, ומי שנשאר שם, אומרים לו הגוים: תשע, תשע, תשע שעינינו לך ככה. טעינו טעינו. בורגיבה נכנס בכסף ובלבל את המוח. פעם אמר להם: כל מי שיש לו חנות צריך להיכנס ב"תעודיה" מה זה תעודיה? כולם עובדים ביחד. אז עכשיו יהיו יהודים שהם שותפים עם גוים בחמץ, בשר בחלב וכדו' (בכשר חזיר לא, כי הערבים לא אוכלים חזיר), כל דבר שהוא טמא ואסור הם נחשבים שותפים, ואת הריוח מחלקים. אז באו היהודים שלנו בשאלה לאבא ע"ה, אמרו: עכשיו כשאנחנו עובדים אתם, יש לנו חלק בכל הדברים האלה, אז אולי אסור לנו לעשות את זה? ואבא כתב שאלה ותשובה (עי' בשו"ת איש מצליח ח"ב חיו"ד סי' ז"ך) והביא כמה טעמים שמותר להם, כי היהודים מרוויחים יותר מהגוים, אז אם כן הגוים עובדים בשבילנו! הפוך, אנחנו עובדים בשבילם. אנחנו עובדים יותר מהם, והם לוקחים לנו מה שמגיע לנו, ונותנים לעצמם. לכן התיר הדבר הזה. יש לו שאלה ותשובה בדבר הזה, ויש שם כסף משנה (פ"א מהלכות כלאים ה"ג) קשה, אמר לי: מה אתה מפרש בו? פירשתי לו משהו, אמר לי: זה פירוש יפה מאד, וכתב אותו בשמי, (ע"ש בשו"ת א"מ עמ' קע"ט). לכן היו כמה שאלות, פעם כל אחד חופשי לעצמו, היהודי חופשי לעצמו, ולא ימכור בשר בחלב, ולא ימכור בבלות וטירות, אבל שהתחברו ביחד הייתה בעיה. אבל לא רק זה, אלא לקח להם את הכסף. היהודי הוא שולקו לו תשעים אלף פרנק (תשעים דינר) התעלה לשמוע את זה, אבל התנחם שבצרפת יש לו בנקים שם עוד הרבה יותר כסף... לא אחד צריך לחשוב, כאן יש לך כסף וגם במקום אחר יש לך. (עיניו במסכת בבא מציעא דף מ"ב ע"א). לכן היו עושים כל התחבולות האלה שיוכלו להתקיים ולחיות.

6. דרך אגב, אנחנו מוכרים את הרב יגאל כהן שלנו, שהוא בוגר הישיבה (למד בישיבה כמה שנים), וזכה להיות חבר מועצת הרבנות. יש לו "משיכה" שהוא מושך את כל האנשים. אפילו ערבים שומעים אותו... מפסיקים מעבודתם ושומעים מה שהוא מדבר, הוא מדבר בעברית והם מבינים עברית. לא עברית מליצית של התנ"ך, אלא עברית פשוטה, מדבר להם דברים המתקבלים על הלב. פעם אמר לי: אני רוצה להיות רב ראשי לישראל. אמרת לי: צעיר, ויש אריות שלחמם על הדבר הזה. בשביל מה להיכנס בין אריות? יש גמרא (סנהדרין דף ק"ו ע"א) שאומרת: מי נכנס בין ארי ולביאה? לא צריך. אבל לדבר בשפה שכל אחד מבין זה דבר חשוב מאד. אדם לומד תורה, תלך לגוי יאמר לך: אני לא מבין אותך, אני לא מבין כלום. אבל אם תדבר לו בשפה שהוא מבין, שהוא ניק אותה מחלב אמו, אז הוא מבין אותך.

7. יש אנשים שמוכרים כסאות בבית הכנסת. כמה עולה כסא בבית הכנסת לימים נוראים? כך וכך, פחות מזה לא. ואחר כך הבן אדם הזה נפטר, ובאים הבנים והחתנים שלו וכל אחד אומר: "זה הכסא שלי, אני ירשתי אותו מחותני". ויש מחלוקות בין הפוסקים ושאלות ותשובות למי מגיעה זכות ירושה לבן או לחתן. יש ספרים בזה. אבל אצל הספרדים אין דבר כזה, לא מוכרים כסאות ולא מוכרים ספסלים, אלא "מאת כל איש אשר ידבנו לבו". (שמות כ"ה, ב). למה יש ב"דבנו" דגש בדלית ודגש בננו? כי המלה היא ידבנו. מי שנותן נותן בנדיבות לב, לא אומרים כמה. וזה פלא שהספרדים שאינם נוהגים במכירת כסאות, תורמים הרבה יותר מהאשכנזים. וראיה לזה, שכל מי שנוסע לחוץ לארץ לאסוף כסף לישיבות, הולך לספרדים. מה, הספרדים עשירים יותר מהאשכנזים? לא, זה לא נכון, אולי לפעמים יש דבר כזה, אבל הולכים אליהם כי לבם נדיב. הנה למשל יהודי חאלב, אומרים עליהם "אשרי עין ארתא, חאלב בתפארתה". מה יש בחאלב? הרבה חלב? לא... "חאלב בתפארתה" זה ארם צובא, איפה שיואב היה, והם נותנים בעין יפה. עוד הרמז"ם בזמנו אמר (אגרות הרמב"ם מחדות הרב שילת עמ' תקנ"ט) שאין כמו חאלב. הם בעלי מידות טובות, נותנים ונותנים ונותנים. ועד היום באמריקה תמצא יהודי חאלב ככה, "שתיתי ייני עם חלבי" (שיר השירים ה' א'), החלבי

לצאת, האשה - האמא הכנענית - והילדים שלה יהיו לאדוניה היהודי, ואתה תחזור כמו שאתה. אשתו כנענית, והעבד העברי יוצא בגפו. אז כשהוא לוקח אותה, לא בטוח שהילדים יהיו שייכים לאביהם, רק אם "אמור יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חופשי", אז "והגישו אדוניו אל האלהים... ורצע אדוניו את אצנו במרצע ועבדו לעולם" (שמות כ"א, ה'-ו'). לכן כשהוא לוקח אותה, לא בטוח שילדיו יהיו שייכים לו, יכול להיות שיצא אחרי כמה שנים והיא "תהיה לאדוניה", ויכול להיות שיאמר "אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני", ואז "והגישו אדוניו אל האלהים... ועבדו לעולם". לכן הפסוק כתב "וילדה לו" רפויה, לא בדגש, כי לא בטוח שהילדים יהיו לו, אבל בגלל שאפשר שישארו אצלו נכתב "ילדה לו" שאולי יהיו שייכים לו. לכן כאן "ילדה לו" הלמ"ד רפויה, זה טעם יפה מאד, אמנם הרד"ק לא אמר אותו, אבל מסתבר ככה.

מי חברו של השור?

י. אחר כך כתוב: "וכי יגוף שור איש את שור רעהו ומת" (שמות כ"א, ל"ה), היה שוטה אחד קראי ושמו בן זוטא. בן זוטא הזה חושב את עצמו שהוא גברא רבא, אבל הוא בן זוטא... והוא אמר, מה זה שור רעהו? חבר שלו. שור שנגח את חברו. (ככה יש במשנה ב"ק דף מ"ח ע"ב). "וכי יגוף שור איש את שור רעהו" הכוונה שהשור הכה את שור חברו. האבן עזרא צוחק עליו, אומר: "ואין לשור רַע כי אם בן זוטא לבדו" - בן זוטא זה חברו של השור... למה? כי אם שני השוורים הם של אדם אחד, מה נעשה? אדם ששורו פלוני נגח את שורו פלוני, אין לו מה לעשות, תקח את השור הזה ותהרוג אותו?! תפסיד את שני השוורים?! אבל כאשר השור הזה הוא של חבר, בעל השור שנוגח יתבע את ההוא - "השור שלך נגח את שורי, תשלם לי". כמו ש"שור איש" הכוונה של איש, "שור רעהו" הכוונה שור של רעהו. מה הפירושים האלה "שור שהוא חברו", ומה תאמר בשור איש? שור שהוא איש?... אלא שור של איש, אז גם "שור רעהו" אותו דבר, הכוונה שור של רעהו.

"לא תהיה אחרי רבים לרעות, ולא תענה על ריב לנטות, אחרי רבים להטות"

יא. רש"י בפירוש הפרשה הכניס מסכתות שלמות בפרשה הזאת, הכניס מסכת קידושין בעבד עברי ואמה עבריה. הכניס מסכת בבא קמא בפסוק "או בן יגח או בת יגח כמשפט הזה יעשה לו" (שמות כ"א, ל"ה). הכניס דיני מודה במקצת בפסוק "אשר יאמר כי הוא זה" (שם כ"ב, ח'). הכניס דינים של סנהדרין, איך הסנהדרין פוסקים. ויש פסוק אחד שהפשט הוא דרך, והדרש הוא דרך, ורש"י הביא את שניהם. אמר הפשט הוא כך וכך, והדרשה היא כך וכך. מה הוא הפסוק? "לא תהיה אחרי רבים לרעות, ולא תענה על ריב לנטות, אחרי רבים להטות" (שם כ"א, ב'). הטעמים מראים ככה: "לא תהיה אחרי רבים לרעות", אם הרבים דנו לרעה לפי דעתך, לא תהיה אחריהם, אלא תאמר דעתך, מה אכפת לך? "לא תענה על ריב לנטות, אחרי רבים להטות" - [ואם ישאלך הנודן על אותו המשפט] לא תטה אחרי רבים להטות את המשפט, אם אתה מרגיש שהמשפט הזה מרומה והדיינים לא הולכים ביושר, תאמר: אני חושב אחרת, עד שיעמדו למנין ונראה מה דעת הרוב. ואילו חכמים (בסנהדרין דף ב' ע"א ודף י"ח ע"ב) פירשו את הפסוק הזה לשלש מחלקות - "לא תהיה אחרי רבים לרעות" אם יש לך רוב של דין אחד למיתה, לא הולכים אחרי רוב כזה, רק ברוב של שנים. "ולא תענה על רב" - לא תענה על רב שבסנהדרין, אם הגדול שבסנהדרין אומר דעתך כך וכך, אל תחלוק עליו, [לפיכך מתחילין בדיני נפשות מן הצד, לקטנים שבהן שואלין תחילה שיאמרו את דעתם]. "אחרי רבים להטות" - אבל אם יש לך רוב של שנים שאומרים להרוג אדם, במקרה כזה תלך אחרי הרוב. לפי זה, הפסוק הזה מחולק לשלושה חלקים - "לא תהיה אחרי רבים לרעות", "ולא תענה על ריב - על רב - לנטות", "אחרי רבים להטות". לכן רש"י ורשב"ם ואבן עזרא שלשתם אומרים שהפשט של הפסוק על פי הטעמים לא כמו שפירשו חכמים. ומותר לומר את זה, כי הדין הוא אמתי, ואתה מרגיש שהפשט הוא כך וכך, אתה לא בא לחלוק על חכמים

3. במקרה שהעבד היהודי לא רוצה להשתחרר מאשתו, עושים לו מרצע ארוך באוזן, וילך כל הזמן עם חור באוזן. ויאלו אותו: מה יש לך? למה הנקב הזה? והוא יאמר: כי לא רציתי להשתחרר מאשתי הכנענית.

4. בפסוק "אמור יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי" יש חמש פעמים אל"ף [בראשי תיבות, כמו: "אמר אויב ארדוף אשתי אחק של" (שמות ט"ו ט') שאמר פרעה, כלומר שהוא זוכר את ימי פרעה ורוצה לחזור להיות עבד כמו במצרים].

וכסף ונחושת", כל אחד יתן מה שירצה. מי שרוצה לתת זהב - שיתן זהב. מי שרוצה לתת כסף - שיתן כסף. מי שרוצה לתת נחושת - שיתן נחושת. אבל לא קובעים לכל אדם כמה יתן, חוץ ממחצית השקל שכולם שוים "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" (שמות ל' ט"ו), ואפילו הכי בימינו במחצית השקל אין לנו בית מקדש, ולכן נותנים איזה סכום שהוא לא פחות ממחצית השקל של התורה כמו שאמרנו. ובפרשה הזאת נאמר "זהב וכסף ונחושת" (שם ג'). **והרב עובדיה ע"ה** היה נותן רמז, **זהב** ראשי תיבות זה הנותן בריא, מי שהוא נותן צדקה שהוא בריא, הצדקה שלו היא כמו זהב. **כסף** ראשי תיבות כשרואה סכנה פותח, הוא רואה שיש סכנות, הוא חולה או אחרים חולים, אז הוא פותח את הכיס. ו**נחושת** זה יותר גרוע, **נחשת** ראשי תיבות נתינת חולה שאמר תנו, פירושו אדם חולה שאמר: טוב, תתנו, אבל לא עכשיו תתנו, אלא רק אחרי מותי, אני לא יכול לראות כסף שלי ביד אחרים... (יש אנשים משוגעים כאלה, מה לעשות להם!?!). ואדם לא צריך להיות ככה, אדם צריך להאמין שמה שאתה נותן, למעלה זה נחשב לך כפול. למה? המלה **ונתנו** תהפוך את המלה תמצא **ונתנו**. אם תתן, תקבל כפלי כפליים.

איסור מוקצה והטעם לזה

יד. בשבת אסור לטלטל מוקצה. כגון דבר שמלאכתו לאיסור כמו עט ודברים אחרים אסור לטלטל אותו. מן התורה האיסור הוא רק שלא תכתוב, אבל לטלטל מותר. וחכמים אסרו. והרמב"ם (פרק כ"ד מהלכות שבת הלכה ג'-ג"ד) כתב שלושה טעמים שאסור לטלטל מוקצה. **הטעם הראשון** שאם יהיה מותר לטלטל כדרכו בחול, שבת תהיה כמו חול בעיניו, יבוא להגביה ולתקן מפינה לפינה. **הטעם השני**, בשעה שהוא מטלטל הוא רואה שבדבר הזה חסר משהו, לדוגמא, אדם קורא בספר ישיעה, והנה בפסוק האחרון חסרה אות, והוא השלים אותו, אבל כאן [אפילו שלכאורה באות אחת פטור (עי' שבת דף ע"ג ע"א)] הוא חייב, כי אם הוא משלים בזה את הספר, ואפילו על אות אחת הוא חייב. (הרמב"ם פ"א מהלכות שבת ה"ט). **והטעם השלישי** שמקצת העם אינן בעלי מלאכה, (מה זה מקצת העם? חלק מהעם. הרבה חושבים ש"מקצת" פירושו מעט, לא, "מקצת" פירושו חלק מהעם), אז בחול הם לא עובדים, ובשבת גם כן מטלטלים, נעשית השבת בעיניהם כמו חול. והראב"ד אמר: אתה מחפש טעמים? יש גמרא מפורשת (ביצה דף ל"ז ע"א) שטלטול צורך הוצאה היא. הרי אדם שמוציא מרשות לרשות זה מדאורייתא, [ואם תבוא לטלטל תבוא גם להוציא]. למה אתה מחפש טעמים אחרים? אבל ראינו הרבה פעמים שהרמב"ם מוסיף טעמים משלו לטעמים של הגמרא.⁸

להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור כשיש לו כלי היתר

טו. אבל כלי שמלאכתו לאיסור, מותר לטלטל אותו לצורך גופו ומקומו. למשל, אם הוא צריך את העט בשביל להראות איפה הוא עומד בספר תורה, מן הדין מותר. רק שזה מותר דוקא כאשר אין לו את האצבע של הספר תורה, אבל אם יש לו אצבע, אל תיקח את העט להכיר בו איפה אתה עומד.⁹ **דוקא אם אין לך כלי של היתר, מותר להשתמש אפילו בכלים כאלה.** כל דבר שמלאכתו לאיסור מותר להשתמש בו לצורך גופו ומקומו, ואם למשל אדם יש לו שקית חלב והוא צריך לחתוך אותה בשביל לשתות אותה, והוא רוצה לחתוך אותה במספריים, ומספריים זה כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו, לא עושים ככה רק אם אין לך סכין, אבל אם יש לך סכין שאתה חותך בה, אל תעשה את זה [עם מספריים]. כי אז מה עשינו? הרי הטעם של הרמב"ם הוא כדי שלא יתרגלו לטלטל דברים האסורים, עכשיו גם כן יטלטלו דברים האסורים, לכן אדם לא יטלטל. ואת הדין הזה כתב אותו המשנה ברורה (בסימן ש"ח ס"ק ז"ב). וככה משמע

נותן לך יין לשתות ונותן לך הכל... אדם צריך ללמוד את המדות האלה.

8. הגמרא אומרת למשל (חולין דף מ"ב ע"א) **שאיסור טריפה מן התורה**. בתורה לא כתוב טריפה (שנטרפה בחיטתה), אלא [טריפה בתורה] הכוונה שנטרפה בידי חיה - "ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טריפה" (שמות כ"ב, ל'). מה זה בשדה טריפה? בשר שנטרף בשדה. אבל טריפה כמו ניקב קרום של מוח, איפה זה כתוב בתורה? נאמר שהיא מדרבנן? ככה טעה חכם גדול, וחשב שכל הטריפות מדרבנן חוץ מדרוסה [וכתב על זה]: "כמו שכתב הרמב"ם". אבל הוא טעה בכונת הרמב"ם, הרמב"ם לא חושב שכל הטריפות מדרבנן, להיפך, כל הטריפות מדאורייתא חוץ מדבר אחד או שניים. אם כן מה כוונת הרמב"ם? כוונתו מאיפה מצאו חכמים מקור לטריפה, ואמר שחכמים למדו את זה מהטריפה של התורה שזה בהמה שנטרפה על ידי חיה, ומה יש לבהמה הזאת? יש לה איבר חולה והיא לא יכולה לעמוד שנים עשר חודש, אז מזה למדו לכל הטריפות שאינן מתקיימין שנים עשר חודש שהם אסורים מן התורה. (פ"ד מהלכות מאכלות אסורות). הפרי חדש ביורה דעה (סימן כ"ט) הביא דעה של מהריק"ש (בהגהותיו סי' ל') שחשב שטריפות מדרבנן ודחה אותו. אמר: יש כמה מקורות מפורשים בגמרא שהטריפה היא מדאורייתא, אלא שהרמב"ם כותב טעמים מדעתו כתוספת לדברי חכמים.

9. היה מגזין אחד בחוץ לארץ שהיה חזן, והיה הולך בשבת עם עט בחליפה שלו. אז **אבא ע"ה** אמר לו: מה זה? אמר לו: מה יש בזה? זה עט יפה! אמר לו: זו עבודה זרה! איך אתה הולך עם זה? הוא שמע את זה, אמר: אה, זה עבודה זרה, אז הוא הכניס אותו פנימה שלא יראו שיש לו עבודה זרה... מה זה? אבא היה ישר, לא מבין חכמות. אתה הולך עם עבודה זרה לבית הכנסת, ואתה עוד חוזן שלהם?

מרש"י. רש"י פירש דברי המשנה (שבת דף קכ"ב ע"ב) שהתירה לטלטל מפתח של סקאין - של שקין - לפתוח בו את הדלת, ורש"י אמר "מי שאבד מפתחו". משמע דוקא למי שאבד ואין לו מפתח, אם יש לך מפתח תפתח במפתח. למה תפתח במחט של סקאין? דבר שתוכל לעשות אותו בהיתר, אל תעשה אותו באיסור. ככה משנה ברורה, ככה משמע מרש"י, וככה כתב רבנו ירוחם (נתיב י"ב חלק ט"ז). וככה פסק **הראשון לציון רבי דוד שיחיה**, לפני כמה שנים נתן שיעור בישיבה ואמר, לכאורה אין ראייה מרש"י, כי רש"י אמר אורחא דמילתא, למה תפתח במחט בשעה שיש לך מפתח פשוט? אבל אחר כך אמר ראיתי שכתוב ברבנו ירוחם שדוקא אם אין לו מפתח, התירו לטלטל מפתח של סקאין.

לטלטל מיד ליד ועד מקום שצריך

טז. כשהתירו חכמים לטלטל מוקצה לצורך גופו ומקומו, יכול אדם לטלטל אותו עד המקום שחפץ שיהיה בו המוקצה. הוא לא צריך לטלטל אותו קצת ולהניח אותו, אלא תקח אותו עד המקום שאתה רוצה שיהיה שם המוקצה הזה, ולא נאמר שנייחנו מיד. בן איש חי כתב (שנה שניה פרשת מקץ אות ג') שאין לטלטלו מיד ליד, היד הזאת שתפסה את המכשיר של האיסור אסור לה להעביר אותו ליד אחרת. אבל **האחרונים חולקים וסוברים שמותר לטלטל מיד ליד, הכל זה גוף אחד.**

מותר לטלטל מניפה בשבת, ומה החידוש בזה?

יז. מרן כתב (בסימן ש"ח סעיף מ"ח) שמותר לטלטל מניפה בשבת. אתם יודעים מה זה מניפה? פעם היה לנו מניפה, היום כמעט לא משתמשים בה.¹⁰ אבל המניפה היא לא מלאכתה לאיסור, בא המשנה ברורה (ס"ק קס"ב) ואמר שאף על פי שמלאכתה לאיסור, מותר לטלטלה לצורך גופו ומקומו. אבל למה המניפה מלאכתה לאיסור? אין מלאכתה לאיסור, בזמן הקיץ כשהחום גדול מניפים בה. אלא שהמשנה ברורה דיבר כנראה לפי המקום שלו, במקום שלו ברוסיה לא צריכים מניפה, כל הזמן קר שם, **"וקרקר כל בני שות"** (במדבר כ"ד, ז')... לא צריכים מניפה. אז אמר שזה כלי שמלאכתו לאיסור, כי מה עושים עם המניפה הזאת? כאשר עושים משהו בתנור, לוקחים את המניפה להניף בה ללבות הגחלים. אבל כאן במדינותינו, איפה שמרן נמצא, בבבל וכדו' אין שום דבר, פשיטא שצריכים מניפה, ומלאכתה להיתר לגמרי. ומצאתי שהעירו בזה הרב ליכטמאן, יש לו ספר בני ציון (סי' ש"ח ס"ק ע"א), והרב שבט הלוי (ח"ג סו"ס י"ד) גם כן, שניהם העירו על דברי המשנה ברורה. המשנה ברורה לא הכיר את המניפה הזאת, ברוסיה צריכים מניפה? הכל קר. לכן אומר שאע"פ שמלאכתה לאיסור כי מניפים בה על הגחלים, אפילו הכי מותר לצורך גופו. אבל למעשה דברי מרן כפשוטם, המניפה הזאת היא מותרת. המקור לדברי מרן זה הכלבו (הלכות שבת). ומרן כותב עליו בבית יוסף "ופשוט הוא". אם כן למה כתב את זה? אלא או שהיינו חושבים שהמניפה זה שעשוע, כמו כדור שיש אוסרים לטלטל כדור בשבת (סי' ש"ח סעיף מ"ה). או שהכלבו צריך את זה בשביל הסיפא - "ובלבד שיהא זהיר שלא יהרוג בה הזבובים", אם אתה משתמש במניפה ויש שם זבובים, תיזהר שלא תהרוג אותם. אבל בימינו יש זבובים שמותר להרוג אותם - אלה שרצחו את הילדים האלה, מותר להרוג אותם לכתחילה... אפילו בשבת ואפילו בכיפור, הם לא בני אדם, הם גרועים יותר מזבובים! הזבוב לא יעשה את זה לבד, אבל אתם בהמות, אתם חמורים, מה לעשות להם?! יגיע הזמן שהקב"ה יכלה אותם, נקום ונקום מכל הפושעים האלה, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את גיסי יקר ר' נח בוכריץ בן זהירה, לרפואה שלמה ובריאות איתנה, שיחזור לביתו ולמשפחתו בריא ושלם, אמן כן יהי רצון.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה, בין ששומעים כאן, ובין ששומעים בקול ברמה, ובין שקוראים אחר כך בדפים של בית נאמן, ה' יתברך יברך אותם, יתן להם חיים טובים וארוכים, שאף פעם לא יפלו ביד האויבים שלנו, אלא האויבים שלנו יפלו בידינו. "כן יאבדו כל אויביך ה'", ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ותשקוט הארץ לא ארבעים שנה, אלא ארבע מאות שנה... (עיין שופטים ה' ל"א). אמן כן יהי רצון.

10. בא יהודי אחד ואמר לי: המניפה הזו אז אבי אבות המזגן... כי המניפה התפתח המאוורר, מהמאוורר עשו מאוורר בקיר, וממאוורר בקיר עשו מזגן. פעם למלך תונס היו שני מאווררים ושתי מניפות, אחד מימין ואחד משמאל, ומניפים עליו. וגם להבדיל רבי יוסף חיים היה דורש ביום שבת, והיה חם מאד בבבל גורא ואיום, אז היו מניפים עליו התלמידים שלו מכאן ומכאן, ומכאן **"והניף אותם הכהן"** (ויקרא י"ד כ"ד). נחת רוח יש להם.

הכי מסתברא

מעוֹת זכר למחצית השקל מעבירים
להחזקת העלון של מרן ראש הישיבה שליט"א.

זו הזדמנות טובה, לומר תודה!

ניתן להעביר מעות מתנות לאביונים לחלוקה בו ביום

ניתן להעביר:

בטלפון: (רב קווי/הודעה) 08-6727523

באתר: 1000.org.il

בעמדות נדרים פלוס

ומגדל חננאל עד

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות
הגאון הגדול רבי חננאל כהן שליט"א
ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

תרומת למוד תורה

(מתוך הספר "שמחת התורה" חומש שמות)

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומותי
(שמות כ"ה ב.).

תרומה רוחנית

ידוע מה שהקשו המפרשים, מדוע כתוב ויקחו ולא ויתנו? יש הרבה פרושים לזה,
אבל יש שפרשו בדרך דרש: תרומה אותיות תורה מ', כלומר תורה שנתנה לארבעים
יום. אומר לנו הקדוש ברוך הוא: "ויקחו לי תרומה", אני רוצה שעם ישראל יקחו
את התורה שנתנה לארבעים יום וילמדו אותה לשמירה.

הגע עצמך, אם אדם נתן לחברו חבילה עם עשרים וארבע ספריות, ובקש ממנו
שלוש או ארבע מהם, האם הוא יסרב? ודאי שיתן לו ללא כל ספק! אם כך, בורא
עולם שנותן לנו חיים במשך עשרים וארבע שעות ביממה, לא נתן לו כמה שעות
ביום לתורה ולתפלה?!

גנבת היום?

היה תלמיד חכם אחד שעבד כמנהל חשבונות של אדם עשיר. יום אחד פנה לאחד
מהעובדים בשאלה: "תאמר לי, הספקת לגנוב היום?". העובד נדהם: "למה הרב ככה
אומר? אני גנב?!" השיב הרב: "תלמד ממני, אני גונב כל יום!". שוב תמה האיש: "הרב
גונב?!" ענה הרב: "כן, אתה לא גונב?". ראה העובד שהרב רציני ואמר לו בשקט:
"האמת שכן, אמן לא כל יום, אבל אתה יודע, לפעמים אני גונב עצים לפעמים
דברים אחרים, יש לאדון מספיק כסף..." מיד נזף בו הרב ואמר: "אתה גונב רכוש?!"

בתי' תכלת, מצוות ציצית בשלמות!

הגאון רבי יצחק שלמה וילברמן זצ"ל
...ולעצם הענין, אני עיינתי בעניין התכלת יותר משנה...
ואני משוכנע בזה בודאות גמורה שהדבר יצא מגדר ספק...
והלאי ואחרים ג"כ היו משקיעים בזה עיון כל הצורך.
בכבוד רב יצחק שלמה וילברמן

עוד אין לך תכלת? **הקצו לך חזק וקל! מססור!**
0799-1000-65

הופיע!!!

מיום טהורים
שירים ברוחניות טהרה
מאת מרדכי דניאל ורדיאל
רבי אליהו מייזק מראש ישיבת

כבוד את ה' מגרונך
מקור יצאנו ע"י החזן והזמיר הנודע
ברב **כפיר פרטוש**

מחר הקורס:
30 מפגשים | מדי יום חמישי | שעה למגש
הקורס יתקיים בבני ברק, בשעה 21:00

058-4143933

להשיג בטר' בית הדוראה 03-6932207
ניתן לקבל בחנם לבתי מדרשות וכוללים ליומי חרבים

התורה צוה אותנו לא לגנוב! איך אתה מסגל? נבהל העובד ואמר: "הרב צודק...
אבל גם כבודו אמר שהוא גונב..." השיב הרב: "לא התפונתי לזה! התפונתי שאני
גונב מהזמן הפנוי שלי ללמוד תורה כל יום!"

אנחנו צריכים לגנוב מהזמן שלנו לצורך הלמוד, זו גנבה מתרת והכרחית, לגנוב
לשם שמרים.

מהמסחר לשיבה

הגאון רבי עבדאללה סומך זצוק"ל מגדולי חכמי בגדד, היה עשיר גדול, והיה ראש
ישיבת "מדרש בית זילכא". במשך השנים גדל המקום, ובשיאו למדו בו שלושת
אלפי תלמידים! יותר משיבת פונוביז... מי שהיה מחזיק את הישיבה הזאת, היה
ראש הישיבה בעצמו שכתב ספרים והעמיד דור של תלמידי חכמים, ועוד עשיר
ממשפחת מנשה. איך הגיע הרב לפתח את הישיבה? עד גיל שלושים הוא היה סוחר,
ועם הזמן הוא שם לב שבכל הולכת ומתרוקנת מלמוד התורה, אמר בלבו: **מה יהיה
על התורה? במקום שאין אנשים השתדל להיות איש!** הלך ופתח את הישיבה, אחד
מהתלמידים המפורסמים שם היה מרן הגאון **בן איש חי** זצוק"ל.

כל ישראל חברים?

העיר תונס לפני כמאתים וחמשים שנה הייתה מלאה בתורה. כתב מרן החיד"א ע"ה
באגרותיו, שכאשר הגיע לתונס ראה בישיבה שם **שלוש מאות נערים תלמידי חכמים
קולעים אל השערה ולא יחטיאו!** זאת אומרת שהיו בעלי הבנה מיוחדת, זכי השכל,
יושבים ושוקדים על התורה. אחרי כמה שנים באו לתונס אנשי האליאנס מצרפת,
וכביכול רצו לערוך בפרנסה לאנשי העיר שהיו עניים ברבם, לכן רצו להקים בית
ספר הנקרא 'כל ישראל חברים' שילמדו שם תורה וקצת מלאכה, וישלבו פרנסה
יחד עם למוד תורה.

בתחלה הרבנים התנגדו לכה. באותו היום שבאו אנשי האליאנס, נפלו התפלין של
מרן הגאון רבי **ישועה בסיס** זצוק"ל מידיו, ומיד אמר: "זה לא קרה סתם, כנראה יש
דבר שעלול להזיק ליהדות". ואז כאשר באו אותם אנשים לפתח את בית הספר,
הרב ושאר הרבנים לא אשרו להם.

קעשרים שנה אחר פטירתו של רבי ישועה בסיס, הגאון רבי **אברהם חג'אג'** זצ"ל
אשר את פתיחת בית הספר בתנאי שילמדו כל היום תורה ורק שעה ביום למודי
חל. אותם הרשעים לא הקשיבו לרבנים, הפכו את היוצרות, למדו כל היום למודי
חל, ושעה אחת בלבד למדו תורה. ומה היה למוד התורה שלהם? "בפורת המקרא".
למדו שם את התורה בתוספת בקורת... עדיו שלא היו מלמדים את התורה הזאת.
קעשר שנים מיום שנפתח בית הספר הזה בתונס, לראשונה קם יהודי ופתח את
ההנהגה שלו בשבת, ואחריו נסחפו עוד רבים. היו שם רבנים גדולים שהגידים
שלהם חללו שבת, כי הם למדו בבית הספר של האליאנס. בית הספר הזה החרב
את כל העיר. לא סתם אמר רבי אברהם חג'אג' על עצמו כמה שנים אחר שהוקם
בית הספר, שיד שחתמה על ההסכמה עם אותם הרשעים, תספץ.

חזיון מלאכים

באותה תקופה, הגאון רבי **שלמה דאנה** זצ"ל, היה גר ליד בית הספר. הוא היה תלמיד
חכם עצום שגם נהנה מיגיע כפיו, ובכל פעם לבו היה נחמץ כשראה את התלמידים
יוצאים מבית הספר, ומבין שהם הולכים לאבדון. יום אחד ישב בחנותו, והנה נכנסו
שני אנשים הנראים כמלאכי השרת ואמרו לו: "מה
אתה נרדם? קום, עשה משהו! ה' אתך!". סימו ונעלמו
מהמקום. הרב לא יכול היה לעמוד מנגד, החליט: "עת
לעשות לה!". ישיבה זו העמידה את כל רבני תונס
בדורות האחרונים, כלם היו תלמידיו ותלמידי תלמידיו.
על זה אמרו (אבות פ"ב מ"ה): "במקום שאין אנשים
השתדל להיות איש", להפיץ תורה לרבנים.

לשמור על כבוד התורה

אומרת הגמרא (עירי פסחים דף מ"ט ע"א): תלמיד חכם
לא ירבה בסעודות הרשות. אם תלמיד חכם יגיעו
לכל סעודה ויכל 'חאפלה', הערך שלהם ירד פלאים.
עוד אמרו חז"ל (סנהדרין דף י"ב ע"ב): בתחלה תלמיד
חכם דומה בעיני עם הארץ לכלי של זהב, שוחח אתו
דומה לכלי כסף, נהנה ממנו דומה לכלי חרס וכיון
שנשבר שוב אין לו תקנה.

תלמיד חכם צריך לשמור על כבוד התורה! לא לכל ארוע
הולכים, וגם כאשר הולכים - לא יושבים הרבה זמן, לא
מסתובבים ושותים, תלמידי חכמים צריכים להקליל
קהלות לתורה, למסר שעורים ולזכות את הרבים.

לקחית

את גזר הדין!

"ידוע בספרי הקבלה כי אחד התיקונים הגדולים ביותר
לכאן מהאדם את הגזרות ולפתח את מצאו
לברואות, פרנסה והצלחה
זה פדיון נפש..."

בע"ה מידי יום עורכים פדיון נפש המסוגל לישועות
על פי הסדר שתיקן מרן החיד"א ע"י רבני הישיבה שליט"א

פדיון נפש פרטי

פדיון נפש כללי

160 ש"ח לשם

52 ש"ח לשם

או בעמדות
נדרים פלוס

08-6727523

(אפשר לשלוח הודעה, רו קווי, מענה 24 שעות)

למסירת
שמות
התקשרו:

למען תספור

"והם - הגרמנים - יקחו את הזקב"

רבי כלפון היה לבו רך מאוד, אבל כשהוא שמע דברים קאלה הוא קבל עוז! אמר להם: אנחנו לא עשינו את זה. אמרו לו: אתם בן עשיתם, אתה אחראי. אמר: טוב, נאסף את הקסף. אז אספו ואספו, ואחד מהם היה שמו רבי זיפה הפלה, והיה לו הרבה זקב במסחר שלו, והביא ממשה קילו זקב לגרמנים. ממשה קילו זקב זה הון תועפות, והוא הביא להם. ואחרים גם בן הביאו. יש שהביא מאה גרם, ויש שהביא מאתיים גרם, ויש שהביא זקב ששמו לחתנה של הבנות שלו. לקחו את הכל. אבל לא הספיק הזקב של הרבע הגדול, אז אמרו: בוא נסע לרבע הקטן. רבי כלפון אמר זה פקוח נפש, הולכים גם לרבע הקטן, לקחו אותו באוטו, ופתאום בני הרבע הקטן רואים את הרב הראשי של הרבע הגדול. התפללו: מה קרה? אמר: רבותי! כל מי שיש לו זקב צריך להביא אותו, ומי שיש לו זקב ואינו מביא זה כמו שיש לו עבודה זרה בבית! כי זו סכנה ואתם צריכים להביא. והיו קאלה שלא שמעו ולא הביאו, ואחר כך התרוששו מנכסיהם ונגעשו עניים מרודים. והיו קאלה שהביאו [וזכו לברכה גדולה], ואספו את הכל ביחד שלוששים ושבעה קילו (היה זקנה אחת, אחותו של רבי בן ציון דיני שאמרה לי: אני הבאתי שני קילו של זקב, ורבי כלפון ברח אותי: תמירי שנים טובות, ואני עשיתי בגיל תשעים וחמש: ברכות של רבי כלפון אין כמוהן בעולם). אז אמרו הגרמנים: טוב, אנחנו לוקחים את זה היום, ומחר נבוא ונקח את השאר. ואז רבי כלפון קלל אותם ואת הערבי שפא אתם והרצה להם את בית הכנסת. ואמר להם: "הליכה בלא חזרה", מיתה בלא קבורה". הולכים ולא חוזרים, ובאמת לא חזרו יותר. (אחרי שנים מצאו אצל הגרמנים האלה זקב. אז אמרו: כל מי שמגיע לו זקב שביא, אבל כבר חלק מהזקב נאכל, אז עשו לפי חשבון כמה מגיע).

ואז היה יום פרשת תרומה, ובמנחה קראו פרשת תצוה, ויש שם את הפסוק "והם יקחו את הזקב" (שמות כ"ח, ה'). והיה שם חכם גדול, שמו רבי מקיץ שלי, והוא אמר: התורה כאן מספרת לנו: "והם - הגרמנים - יקחו את הזקב", רק את הזקב יקחו ולא יותר מזה. לא יפגעו בנפשות. וכמו שאמר כבר היה. לקחו להם את הזקב והלכו. ומאז ועד היום מספרים הספור הזה. הוא כתוב בשו"ת שו"א של שו"א ח"א (בהקדמה), והיום עשו אותו ב"קומיקס", ואתה רואה שם את הדמות של רבי כלפון (ממש דמות שלו). רבי כלפון היה אדם גדול, אדם קדוש, ואדם עניו. בנו של רבי כלפון רבי יושן שאל אותו: איך כלת להחזיק מעמד לפני כל הפושעים האלה? אמר לו: באמת לא יכלתי להחזיק מעמד. אבל אמרתי: בשביל עם ישראל אני מוכן למסור את נפשי! אנשים לא יודעים מה זה מקיץ. מקיץ זה שם של דג. בג'דא כל דבר מאמינים, בעין הרע ובדגים... השמות שלהם [שמות דגים], רבי "חיותית", רבי "חנותית" וכו' על זה הדרך. אז גם "מקיץ" זה סוג של דג. וזה רבי מקיץ שלי כתב והגיה כמה ספרים). (גליון 398 אותיות ו' - ט').

לפני שמונים שנה, הגרמנים הגיעו לג'דא. וכל מקום שהם הלכו- החריבו את הכל. אפילו עיר שכלה היתה תורה, כמו העיר וילנא של הגאון מוילנא, באו והחריבו אותה. ואיני יודע אם בסוף השאירו את הקבר של הגאון במקומו או שהעבירו אותו. אבל החריבו ערים ואמהות בישראל - "עיר ואם בישראל", החריבו הכל. אבל באו האוירים האלה לתנע, וישבו שם כמעט שנה (ואולי יותר משנה), ומספר המתים שמתו על ידי הגרמנים והשעים האוירים האלה, שש מאות איש ולא יותר! ומהם חלק של מתי בכונה, אלא הם היו הולכים ונפלה עליהם פצצה. פעם נפלה פצצה וכל הבתים שהיו תחת הפצצה נכלו. אבא [רבנו האיש מצליח] מספר שהוא היה גר עם כמה שכנים יהודים שלש ארבע קומות (אני זוכר איך היו כלם שכנים יהודים. אבל בסוף כל היהודים עזבו ואבא נשאר, עד שבסוף היה מה שהיה [שנהרג בבנו]). וכשהשכנים האלה היו שומעים פצצות, היו יורדים למטה לבית של אבא. למה דוקא לשם? בגלל שהבית הזה יש בו ספרים, והם מאמינים מכל הלב שהספרים האלה מגנים עליהם. אפילו שלקאוור להפך, כשאתה גר למעלה אז אם תזוז מעט מהמקום של הפצצה יהיה לך יותר טוב. אבל הם היו יורדים למטה, ומתפללים בשבוכות הספרים יציל אותם ה' יתברך, ובאמת אף פעם לא קרה להם שום דבר...

אז באו הגרמנים לתנע, ומשם הלכו דרומה, הלכו לאגסס וכל מיני מקומות. ובגאסס היה רבי חיים חורי זצ"ל, והיו שם כמה צדיקים, ביניהם הבן של רבי חיים - רבי ינון, והוא פחד ללכת לג'דא ללמד (הוא היה לומד אצל מרן רבי [רחמים חי] חיותא [הפחח]). ובסוף הלה, אבל הגיעו הגרמנים לג'דא, ושם יש שם כמעט שלש מאות אלפים יהודים. ואיך הגיעו? ביום שבת פרשת תרומה בשנת תש"ג (זאת אמרת לפני שמונים ושנים שנה), השליח צבור היה עומד ואומר: "כתר יתנו לה' ה' אללנו מלאכים המוני מלה, עם עמך ישראל קבוצי משה, יחד כלם קדשה לה' שלש, פדך האמור על ידי נביאך, וקרא זה אל זה ואמר, קדוש". החזן אמר "וקרא זה אל זה ואמר", ובאו האוירים ואמרו, איפה הרב שלכם? אסור לדבר, אז קראו להם את הרב באמצע: זה הרב. קראו להם את מרן רבי כלפון [משה הכהן] זצ"ל. רבי כלפון אמר להם: רגע, אנחנו באמצע התפלה. אמר לו: טוב, נחכה לך עד אחרי התפלה. אחר כך אמרו לו: שמענו שהיהודים אותנו לאנגלים איפה המתנה שלנו, וזה גרם שהאנגלים הפציצו אותנו - את הקהלות של הגרמנים. עכשיו יש לכם קנס של חמשים קילו זקב, להביא לנו תוך שלש שעות, ואם לא תביאו את החמשים קילו זקב, אנחנו נפוצץ גם את הרביע הגדול וגם את הרביע הקטן. (היה שם הרבע הגדול, והרבע הקטן, ושניהם היו מלאים תלמידי חכמים).

הלכה נאמנה

יש דעה אצל חלק מחכמי אשכנז שלא אומרים "ויכלו" רק בשני אנשים [לכל הפחות], ואם אדם מתפלל ביחוד לא יאמר "ויכלו", למה? כי זה בא להעיד על בריאת העולם, והרצון צריך שני ימים לעדות, ונעמדו שני האנשים (דברים ט"ו י"ז), ואם אתה בודד איך תאמר "ויכלו"? אבל ההלכה לא ככה, אלא אפילו ביחוד אומר "ויכלו". וככה נוהגים הספרדים, ורק פסק פה החיים (סימן רס"ח אות ל"ה). והחזון איש (אורח סי' ל"ח סק"י) מסכים לדעת הספרדים בדרך הזה. (גליון 54 אותיות כ"ד - כ"ה).

חידה

מה ר"ת זהב כסף ונחשת?

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

ידע תדע

רבי משה חזקוני [שיום האזכרה שלו בימים הקרובים], היה מהתלמידים הראשונים שלמדו אצל אבא. והוא היה שומע את השעורים שלי במוצאי שבת והוא בגיל 98. הוא למד אצל אבא בשנת תר"ץ וקצת יותר, ואבא מוזכר אותו כחדישים שלו על מסכת שבת (ואולי גם כחדישים על מסכתות אחרות). וכתוב: "יד" הרמ"ח הי"ו - ידיד נפשי הרב משה חזקוני' ישיבתו וימיתו. זה הרמ"ח. והוא היה חריף. אחרי שנים אבא היה לוקח אותו כל יום שבת לבית הכנסת על שם רבי דוד פרץ בתנע, והיינו לומדים שם מסכת פסחים בגמרא ורש"י ותוספות (אני זוכר אם היינו לומדים כל דבור של תוספות או רק חלק מהם), ולפנימים היתה לי קושיא, ואבא היה אומר לי: "זו קושיא יפה ותכתב אותה". ורבי משה חזקוני לא היה כותב, אבל הוא היה "מגיד שעור". כל פעם שהיו לומדים פסחים הוא היה מלמד. ופעם אמר לאבא זצ"ל: אנחנו צריכים לחזור לכותב - לבית הספר, כי שכתנו את הלמוד שלך, את העיון הזה אנחנו לא יודעים אותו. (גליון 296 אותיות ו' - ט').

